

Skutečnost a nedourčenost

Právě protože skutečnost světa v celku je založena na reaktibilitě, nikoli na kauzalitě, není a ani nemůže být žádná určitá, konkrétní skutečnost naprosto a ve všem jednoznačná. Jde totiž o to, že její skutečná (pravá) povaha není totožná s žádnou její aktuální jsoucností, ale ani s jejím celým bytím (tj. s celým trváním od počátku až do konce). To je právě zásadně významné pro hodnocení fenomenologického přístupu: ten je velmi důležitý, ale není dostačující a nemůže být interpretován ani jako principiálně rozhodující pro poznání skutečností samé, která je až za tím, co se jeví (nejen tedy za tím, co se ukazuje jako aktuálně jsoucí). Proto i tam, kde opravdu nezáleží na nás, kam umístíme „počátek“ a „konec“ nějakého dění (tedy tam, kde jde o „pravou událost“), platí, že ještě i po skončení události se v jisté své složce či rovině událost děje ještě dál, a to v tom smyslu, že se její pravá povaha bude vyjevovat (lépe nebo hůře) v tom, jak na ni jiné události (přesněji jejich subjekty) budou reagovat. Tím spíš to ovšem platí pro události nepravé, tj. takové, jejich počátky a konce stanovujeme my jako účastníci nebo pozorovatelé, třeba pro události dějinné. Právě v dějinách dochází velmi často k tomu, že se něco, co se už stalo, co se už odehrálo, objeví časem v novém světle, takže pravý význam toho, co se stalo (resp. další stránka tohoto významu), se vyjeví v době, kdy o na událost už je dávno minulostí. Tak se ukazuje, že pravá povaha skutečnosti nemůže být vlastně nikdy zcela redukována na nějaký okamžitý stav, ba ani na nějaké kratší nebo i delší omezené období, ale musí být vždy vztahována přinejmenším k celým epochám, vposledu však k celku bytí světa. Okamžitá „fakticita“ je proto nutně jen námi ustavena, jen námi „konstituována“, a někdy dokonce „konstruována“, ale skutečnosti odpovídá vždycky jen zčásti, po jisté stránce, ale vcelku může být i klamavá. K povaze každé skutečnosti náleží proto i to, že není určena jen sama sebou, a rozhodně není určena jen tím, co předcházelo, ale je vždy dourčována ještě i poté, co jakoby „skončila“, a to tím, jak na ni reagují další skutečnosti v době, kdy ona sama se již stala „minulostí“. Nu a právě proto nelze říci (co říkal Kozák), že minulost je tou jedinou již neměnnou skutečností v tomto světě, neboť – jak zdůrazňoval – co se jednou stalo, už je jednou „tak“ a nemůže být změněno. (Písek, 090706-2.)